

Antoni Kroh

STARY OBRAZEK NA SZKLE Z PODLASIA

Podczas badań terenowych na Międzyuczelnianym Obozie Etnograficznym w lipcu 1971 r. natrafiłem we wsi Niemyje Jarnonty, pow. Bielsk Podlaski, na stary obrazek na szkle, przedstawiający Matkę Boską Częstochowską.*

Obrazek ten, o wymiarach 24,5 x 19,5 cm. (w świetle) charakteryzuje się spokojną, pastelową tonacją. Główne kolory to zielony, niebieski, brązowy i złoty. Złota farba jest silnie złuszczona, odpada w kilku miejscach; poza tym malowidło jest w bardzo dobrym stanie.

Najprawdopodobniej pod szkłem podłożony jest drzeworyt. Trudno jednak to stwierdzić, gdyż obrazek jest oprawiony w ramki kasetowe, zbijane gwoździami, których odginanie stwarza niebezpieczeństwo stłuczenia szkła.

Właściciel eksponatu, Franciszek Koc (ur. 1898) nie umiał podać żadnych danych. Według niego obrazek wisiał „zawsze” w domu, który informator obecnie zamieszkuje, a do którego wprowadził się po śmierci poprzednich właścicieli, ok. roku 1934. Sam informator pochodzi z pobliskiego Domanowa. Sprowadzając się do Jarnontów przywiózł ze sobą sporo sprzętów i mebli, także obrazy; twierdzi jednak, że obraz Matki Boskiej Częstochowskiej wisiał już za czasów poprzednich właścicieli.

* Sporządzając niniejszą notatkę korzystałem z materiałów zebranych na Międzyuczelnianym Obozie Etnograficznym Ciechanowiec w lipcu 1971 przez studentki:

O istnieniu malowidła zapomniano do tego stopnia, że informator w czasie wywiadu powiedział, że „miał kiedyś stary obrazek na szkle, ale nie wie, co się z nim stało, pewnie się stłukił”. Gdy okazało się, że eksponat wisi w alkierzu nad łóżkiem, był szczerze zdziwiony. W przekonaniu o niskiej wartości obrazka, ofiarował go chętnie. Malowidło stało się własnością Muzeum Rolnictwa im. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu, otrzymując numer inwentarzowy 1723.

Trudno powiedzieć czy obraz jest pochodzenia miejscowego, czy też został zakupiony od wędrownych handlarzy. Należy jednak chyba przypuszczać tę drugą ewentualność — malowidło różni się zdecydowanie od podlaskich obrazków na szkle, opisanych przez Józefa Grabowskiego (*Ludowe malarstwo na szkle*, Wrocław 1969). Być może obrazek został zakupiony w znanym ośrodku odpustowym Hodyszewo, pow. Bielsk Podlaski; we wsi Niemyje Jarnonty, jak również w sąsiedniej wsi Koce Borowe znajduje się sporo wizerunków Matki Boskiej Hodyszewskiej. Warto też odnotować, że również Domanów, skąd pochodzi informator, jest ośrodkiem kultu Matki Boskiej (Domanowskiej).

Pochodzenie obrazka być może uda się wyjaśnić po otwarciu ramek i obejrzeniu ewentualnego drzeworytu, a także drogą dokładnej analizy ikonograficznej.

Barbarę Goldę i Danutę Kawkę. Kilku informacji udzieliła mi mgr Wanda Dowłaszewicz z Muzeum Rolnictwa im. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu.

Fot.: Jan Świdorski